

KAKO BOMO OPREMILI MALO ALI SREDNJO LJUDSKO KNJIŽNICO

II. St laže za posebne potrebe

Razen običajnih stelaž za postavljanje knjig potrebujemo v knjižnici se druge stelaže, ki nam služijo za posebne potrebe. Prvenstveno mislim na stelaže za postavljanje časnikov in časopisov, na razstavne stelaže in vitrine.

Stelaže za shranjevanje časnikov bomo potrebovali samo v večjih knjižnicah, ki imajo v svojem sklopu časopisno čitalnico. Pri taki stelaži moramo upoštevati troje: 1) format časnikov, ki je navadno veliki folio največjih mer, 2) da dobivajo bralci časnike v roke nevezane, v posameznih številkah, in jih vežemo, če jih sploh, šele po daljšem razdobju, navadno, ko je letnik dokončan, 3) da mora biti bralcem na razpolago razen zadnje številke še nekaj starejših (pri dnevnikih izobešamo navadno razen zadnje številke vse številke zadnjega tedna, pri tednikih pa številke zadnjih dveh mesecev, za časopise pa velja, da so bralcem na razpolago vse številke letnika). Posamezne številke časnikov vklepamo v razna držala (ročaje, bralne pulte, pri manjših formatih posebno pri revijah v zaščitne platnice). Če uporabljamo v čitalnici ročaje, kar je najnavadnejši način utrjevanja časnikov, moramo pripraviti zanje stelažo tako, da bodo v njej viseli časniki, ne da bi se kvarili, vihali, trgali, kakor se to dogaja, kadar obešamo ročaje s časniki na kljčke na stenah ali na posebne vrtljive obošalnike za časnike, kakor jih še srečujemo po naših kavarnah. Stelaža za časnike je sestavljena na principu stopnic, v katere vlagamo ročaje tako, da časnik prosto visi v pravkotnem tengu na ročico držaja. Vtore bomo nastavili v stelaži 7 - lo cm vsaksebi.

Najpreprostejši ročaj je hkrati najpripravnejši. Sestoji iz 100 cm dolge palice vtorom, v katerega je vtrjena 80 cm dolga kovinska šipka na tečaju, ki jo spodaj vtrdimo na palico z zarezanim vrtljivim kovinskim obročkom. Na takšen ročaj lahko časnik tudi navijemo, kar je zanj pri shranjevanju celo ugodnejše kakor, če visi. Pač je pa takšen ročaj malo prikladen za bralca, ki mora uporabljati pri branju one roki. Zato vidimo ročaje z bralno podlogo, bodisi iz šipk spleteno mrežo ali 50x30 cm deščico iz vezane plošče. Takšni ročaji domače izdelave so ne-

039900026 R

prikladni zaradi teže, ker nimamo rotanga, da bi splekli iz njega lahko in trpežno mrežo. Karton ali kaj podobnega ne moremo uporabljati namesto vezane plošče, ker se krivi in ni trpežen.

Stelažo postavimo vzdolž stene ali pa dvojno pravokotno na steno. Računamo pa stelažo za ca 15 časnikov.

V časopisni čitalnici kombiniramo časniško stelažo s časopisno, ki je preprostejša, saj so revije manjšega formata običajno kartonirane in jih najčešče vlagamo v zaščitne platnice. Kakor stelaže za časnike ima tudi časopisna nagnjeno razstavno ploskev. V razpredelkih, na stopnicah, zvezki namreč stoje, nagnjeni so pa le toliko, da ne padajo naprej. Stopničke naj bodo široke ca 10 cm, da slo- ne po možnosti vse številke letnika druga za drugo v predalu.

Pri višini 1,80 m in globini 50 cm bo imela stelaža štiri stopnice, ki so spre- daj zagrajene s 15 cm visoko ograjico, da ne padejo revije s stelaže, če omah- nejo naprej.

Podobne stelaže bomo napravili tudi za razstavljanje slikanic in drugih knjig, namenjenih otrokom predšolske dobe, ki izbirajo knjige predvsem pod vplivom vizuelnega vtisa in zunanega videza knjige, ker se še bora s črkami, katerih še ne sestavljajo avtomatično v besede. Mere takšne stelaže so iste kakor pri prejšnji, le da ni zadnja ploskev razdeljena v stopnice, temveč je strmo nagnjena ploskev, na katero so pritrjene 3 cm debele, morda ožlebljene prečne letve, na katere po- lagamo knjige ploskoma. Prav takšne stelaže nam tudi dobro služijo v knjižnicah . svobodnega pristopa za razstavljanje novitet ali del, na katere hočemo bralce prav posebno opozoriti.

V knjižnicah pultnega sistema, kjer ne dobi bralec knjige neposredno v roko, razstavljamo knjige v vitrinah, to je specialno prirejenih stelažah, ki so pre- krite s steklom. Za vitrine nam lahko služijo izposojni pulti. Če so prekriti s steklom in imajo pod stekleno ploščo vdolan plitev predal, ki se odpira navznoter. Razen tega delamo majhne omarice, visoke ca 0,80 m širine 0,50 m in globine 0,20 m, ki so s treh strani zasteklene, s četrto pa obešene na zid. Enake omarice s tlorisom 0,50 m v kvadrat ali v trikotniku postavljamo na ca 1 m visokih nogah svobodno po prostoru. Tako visoko jih postavljamo, da se ni treba bralcu sklanja- ti, če hoče natančneje pogledati razstavljeno knjigo.

V vitrinah postavljenih v prostoru so knjige prislone na drobna stojalca iz žice ali iz plastične mase. Police, ki jih v vitrini ne sme biti zaradi preglednosti več kakor 3, so pa iz stekla.

Najčešče pa ne bomo v knjižnici razstavljali del, posebno ne novitet, ker od- težemo z razstavljanjem izposoji razstavljene izvode, temveč atrape zavite v zaščitne ovitke razstavljenih del ali pa zaščitne ovitke same. Za ta primer nam dobro služi razstavna deska, navadna lesenitna plošča, ki je ne sicer kriče- če, vendar ne premrtvo popleskana in vdolana v zasteklen okvir, ki se vrti v tečajih. Zraka naj bo med steklom in ploščo 3-5 cm. Če delamo z atrapami, na- luknjamo ploščo na vsakih 5 cm za vtikanje zatičev, na katere postavljamo atra- pe s knjižnimi ovitki. V tem primeru mora viseti plošča na zidu z nagibom 15-20°. Če pa razstavljamo samo ovitke, jih pritravimo na ploščo s kosci plastilina.

Bogo Pregelj